

Literatuur:

Leven onder toezicht

Een nieuw begin in de westelijke zones, 1945-1949

De Amerikanen benaderden de verslagen Duitsers heel anders dan de Sovjets. De Amerikanen wilden dat de Duitsers hun misdaden onder ogen zagen, de Russen dat de Duitsers zich tot het communisme bekeerden. De heropvoeding van de Amerikanen vond zijn weerslag in de literatuur.

Met het wegvallen van de gemeenschappelijke vijand kwam een einde aan de saamhorigheid van de overwinnaars. In de oostelijke gebieden schuwden de Sovjets geen enkel middel om het communisme aan de Duitsers op te dringen. De geallieerden wilden de plaatselijke bevolking heropvoeden en denazificeren. Net als de Russen zagen de Amerikanen zich als voogd van het Duitse volk, maar zij gingen omzichtiger te werk.

De Amerikanen wilden het Duitse nationale karakter veranderen door een grondige heropvoeding (*re-education*). Zij zagen het volkskarakter als de grootste oorzaak van de opkomst van het nationaal-socialisme. Het Duitse volk werd volgens hen gekenmerkt door volgzaamheid, machtswellust en agressie. De politieke en sociale ontwikkelingen die tot de Tweede Wereldoorlog hadden geleid, lieten de Amerikanen gemakshalve buiten beschouwing. Voorlichting over de opkomst van het fascisme en over democratische en humanistische waarden moest bijdragen aan de heropvoeding. Ook werd een begin gemaakt met processen tegen oorlogsmisdadigers.

Maar de denazificatie verliep veelal moeizaam. Dit inspireerde Ernst von Salomon tot zijn roman 'Der Fragebogen' (1951). De titel duidt op de 131 vragen tellende enquête over oorlogsactiviteiten die aan de Duitsers werd voorgelegd en naar waarheid moest worden ingevuld. In Von Salomons autobiografische werk doet hij verslag van de gewiektheid waarmee sommige voormalige nazi's hun schuld ontlieden. Het is geschreven vanuit het gezichtspunt van de jongere generatie. De kritiek richt zich zowel op de morele hoogmoed van de bezettingsmachten als de gebrekkige denazificatieprocedure die voormalige nazi's de mogelijkheid gaf hun straf te ontlopen.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/naslagwerk/435/leven-onder-toezicht>